

November - December 2016
Nieuwsbrief Pensioenen
Bedoeld voor pensioenfondsen

Discussie omtrent nieuw pensioenstelsel

- Op 8 juli 2016 heeft het kabinet de Perspectiefnota Toekomst Pensioenstelsel uitgebracht. In deze nota pleit het kabinet voor ingrijpende wijzigingen in het pensioenstelsel, maar maakt het nog geen keuze. Er zijn vier prototype-pensioencontracten geformuleerd, met verschillende subvarianten. De eerste twee varianten gaan uit van een collectief vermogen, de laatste twee varianten van een persoonlijk pensioenvermogen.
Variant I: een pensioen met degressieve opbouw en afschaffing van de doorsneesystematiek. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen variant I A – een uitkeringsovereenkomst met een hard nominaal pensioen (en voorwaardelijke indexatie) en variant I B – een voorwaardelijk pensioen, inclusief indexatie (met waardering op basis van ‘reële’ rente of RTS).
Variant II: een nationale pensioenregeling, met één en dezelfde pensioenregeling voor alle werkenden in Nederland, met doorsneepremie.
Variant III: een persoonlijk pensioenvermogen met vrijwillige risicodeling (ook voor het langlevensrisico), waarbij een maximale keuzevrijheid wordt geboden.
Variant IV: persoonlijk pensioenvermogen met verplichte collectieve risicodeling. Daarbij zijn er verschillende sub-varianten:
IV A - : het enkel (verplicht) delen van biometrische risico’s.
IV B - hybride optie: ook delen van beleggingsrisico’s vanaf de uitkeringsfase.
IV C - optie met uitgebreide risicodeling: ook collectief delen van beleggingsrisico’s tussen verschillende generaties. En hierbij is er een variant “R” met risicodeling via rendement op zakelijke waarden en een variant “D” met risicodeling via het doelvermogen.
- In feite gaat het om een keuze tussen een volledig persoonlijk pensioenvermogen, met veel vrijheden, transparantie en een grote individuele zeggenschap (meest extreme variant: III) en een collectief pensioenvermogen, waarbij er totaal geen vrijheid bestaat en geen individuele zeggenschap (meest extreme variant: II). De meest extreme versies II en III lijken hierbij overigens te zijn afgevallen.
- Het CPB kwam op 28 november 2016 met een rapport waarin het stelt dat pensioencontracten met een collectief vermogen en intergenerationele risicodeling (Variant I) meer mogelijkheden bieden voor hogere beleggingsrendementen. Dat kan leiden tot wel een 20% hoger pensioen. Variant IV-C-R (met een persoonlijk pensioenvermogen) biedt volgens het CPB weinig meerwaarde boven IV A. Variant IV-C-D leidt wel tot 10% extra pensioen, maar valt af omdat daarbij subjectieve parameters worden gebruikt.
- In het Netspar-rapport van 30 november 2016 worden de inschattingen gemaakt van de relatie tussen de welvaartseffecten van intergenerationele risicodeling en de daaruit voortvloeiende discontinuïteitsrisico’s en bestuurlijke risico’s. Netspar lijkt daarbij tot geringere winsten voor collectief pensioenvermogen te komen dan het CPB.
- Volgens Theo Kocken vergelijkt het CPB appels met peren en zijn de uiteindelijke verschillen in

pensioenhoogte tussen collectief pensioenvermogen en een persoonlijk pensioenvermogen veel kleiner dan CPB heeft berekend.

- Op 30 november 2016 kwam de Pensioenfederatie met onderzoeksresultaten, waaruit volgde dat de onderzochte varianten I-B en IV-C-R beide goed uitvoerbaar zijn.
- Staatssecretaris Klijnsma heeft begin december 2016 sociale partners opgeroepen om vóór de Kamerverkiezingen een keuze te maken uit de verschillende varianten. Anders zullen deze keuzes waarschijnlijk gemaakt worden door de formateurs bij de kabinetsformatie.
- Meer informatie over de toekomst van het pensioenstelsel:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/07/06/kamerbrief-hoofdpijnen-van-een-toekomstbestendig-pensioenstelsel>
<https://www.cpb.nl/publicatie/welvaartswinst-van-risicodeling-en-renteafdekking-bij-pensioen>
<https://www.netspar.nl/home/meerwaarde-risicodeling-toekomstige-generaties/>
<https://www.pensioenfederatie.nl/artikelen/actueel/2016/openbaar/november/pensioenvarianten-doorstaan-praktijktoets>

Recht op waardeoverdracht klein pensioen en vereenvoudiging collectieve waardeoverdracht

- In een brief van 14 april 2016 schreef staatssecretaris Klijnsma dat zij werkt aan een systeem met verplichte waardeoverdracht voor kleine pensioenen. In een brief van 22 november jl. werkt zij haar plannen verder uit. Pensioenuitvoerders krijgen een wettelijk recht om een klein pensioen over te dragen naar de pensioenuitvoerder waar een werknemer pensioen opbouwt. De pensioenuitvoerder waar een werknemer op dat moment pensioen opbouwt is verplicht hieraan mee te werken. Er is geen toestemming nodig van de gewezen werknemer. Klijnsma wil dat zo'n waardeoverdracht ook bij onderdekking kan plaatsvinden. De pensioenuitvoerder moet bij het Pensioenregister toetsen of een gewezen deelnemer elders pensioen opbouwt.
- Hele kleine pensioenen mogen bij uitdiensttreding komen te vervallen. De grens hiervoor komt waarschijnlijk te liggen bij een pensioenuitkering van ongeveer € 2 op jaarbasis.
- Met dit wetsvoorstel moet het ook mogelijk worden gemaakt om onder bepaalde voorwaarden een collectieve waardeoverdracht te laten plaatsvinden, zonder een individueel bezwaarrecht van de (gewezen) deelnemer. Hoe deze voorwaarden gaan luiden, is niet nog niet bekend. De bedoeling was altijd dat het actuarieel neutraal omzetten van opgebouwde pensioenen naar een andere pensioenrichtleeftijd dan eenvoudiger zou kunnen. Dat is bijvoorbeeld van belang als de pensioenrichtleeftijd verhoogd wordt van 67 naar 68 jaar.
- Het streven is dat het wetsvoorstel op 1 januari 2018 in werking treedt.
- Meer informatie hierover:
<https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-sociale-zaken-en-werkgelegenheid/documenten/kamerstukken/2016/11/22/kamerbrief-hoofdpijnen-wetsvoorstel-waardeoverdracht-klein-pensioen-en-implementatie-wet-pensioencommunicatie>

Stand van zaken Apf'en

- Eerder heeft DNB al Apf-vergunningen afgegeven aan:
 - Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (Aegon en TKP),
 - Stichting Achmea Algemeen Pensioenfonds (Centraal Beheer),
 - het Nederlands Pensioenfonds (A.S.R.), en
 - De Nationale Apf (NN Investment Partners en AZL).
- Nu heeft DNB ook de vergunningen afgegeven aan Volo Pensioen (PGGM) en het Algemeen Pensioenfonds Delta Lloyd (Delta Lloyd). Nu hebben dus alle zes 'commerciële' Apf'en een vergunning. Commercieel Apf staat dan voor een Apf dat openstaat voor niet-gelieerde ondernemingen en waarbij de oprichters winsten nastreven. Volo presenteert zich overigens zelf als het enige Apf zonder winsttoegmerk. Wij plaatsen wel vraagtekens bij deze framing.
- Verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen kunnen niet tot een Apf toetreden. Verder

worden er vraagtekens gezet bij de toekomstbestendigheid van Apf'en. Er zijn daarom partijen die alternatieven presenteren: het coöperatief pensioenfonds (CPFTM van Houthoff Buruma), de Professionele Bestuursentiteit (PBE of Apf mimic van Clifford Chance) en het Algemeen Verplichtgesteld Bedrijfstakpensioenfonds (AVB van Van Doorne). Voor het derde alternatief moet de wetgeving overigens eerst worden aangepast.

- De bedoeling was dat er in 2016 een wetsvoorstel zou worden ingediend dat het mogelijk zou maken dat (verplicht gestelde) bedrijfstakpensioenfonds zouden kunnen gaan fuseren, met het (al dan niet tijdelijk) handhaven van de gescheiden vermogens tussen de fondsen. Dit wetsvoorstel zou voor het Kerstreces worden ingediend. Het is onduidelijkheid of dit nog gaat gebeuren.
- Meer informatie over de nieuwe Apf'en met een vergunning:
<https://www.deltalloydapf.nl/nl/>
<https://www.volopenioen.nl/>

Bestuurderstoetsing DNB en AFM moet transparanter

- In een recent rapport heeft de Commissie Ottow geconcludeerd dat de toetsingsprocedure naar de geschiktheid en betrouwbaarheid van bestuurders in de financiële sector transparanter moet worden. Dit rapport is op 13 december aan de Tweede Kamer gepresenteerd. Enkele conclusies: de toetsingscriteria zijn onvoldoende helder (black box), er ligt te veel nadruk op financiële expertise (meer diversiteit), elk besluit zou schriftelijk vastgelegd moeten worden en er zou een mogelijkheid geboden moeten worden voor een vervolgesprek bij DNB/AFM naar aanleiding van een (voorgenomen) besluit. De financiële instellingen die bestuurders voordragen, dienen bij de toetsing een duidelijker beeld te geven van hun visie, strategie en bedrijfsvoering.
- Meer informatie over het rapport Commissie Ottow:
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-393.html>
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2016Z23873&did=2016D48855

UPO beschikbare premieregeling geeft nog steeds een te rooskleurig beeld

- Uit een onderzoek van AFM blijkt dat de inkoop van pensioen uit een beschikbare premieregeling voor werknemers meestal tot een lagere pensioenuitkering leidde dan op de UPO vermeld stond als verwacht pensioen. Dat gold in ieder geval tussen 2012 en 2015 en ook nog deels voor het UPO 2016. Het betrof een onderzoek onder pensioenverzekeraars. Zij hebben aangegeven, dat zij meer recente gegevens zullen gaan gebruiken.
- Op 8 december 2016 zijn de nieuwe UPO-modellen definitief door staatssecretaris Klijnsma vastgesteld. Daarbij is ook besloten om het UPO-model voor beschikbare premieregelingen op twee onderdelen te wijzigen: er dient tekst opgenomen te worden over een eventueel garantierendement of een gegarandeerd kapitaal en de pensioenindicatie dient zoveel mogelijk gebaseerd te worden op de concrete situatie van een deelnemer. Dit wordt voor het eerst meegenomen in het UPO van 2017.
- De FNV heeft aangegeven dat in de toekomst op het UPO ook het persoonlijk aandeel in het pensioenvermogen vermeld zou moeten worden.
- Meer informatie:
<https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/nieuws/2016/dec/onderzoek-expirerend-pensioenkapitaal/>
<http://www.uniformpensioenoverzicht.nl/Home.aspx>
<https://www.fnv.nl/sector-en-cao/alle-sectoren/senioren/nieuws/geef-deelnemer-zicht-op-eigen-aandeel-in-pensioenfonds-2/>

Pensioenfondsen en BTW

- De Hoge Raad heeft een belangrijke uitspraak gedaan in een procedure die door PFZW is gevoerd over de BTW. Het AG had eerder geadviseerd om niet alleen zuivere DC-regelingen als een gemeenschappelijk beleggingsfonds aan te merken, maar ook DB-regelingen. Dat zou betekenen dat er over het beheer van het vermogen geen BTW verschuldigd zou zijn. Dit zou bij de overheid tot ongeveer € 285 miljoen lagere jaarlijkse belastinginkomsten leiden en bij pensioenfondsen met DB-regelingen veel BTW-kosten besparen.
- In een arrest van 9 december jl. heeft de Hoge Raad bepaald dat een pensioenfonds met een DB-regeling géén ‘gemeenschappelijk beleggingsfonds’ is en dus BTW-plichtig is. De hoogte van de pensioenen van de deelnemers wordt namelijk niet in eerste instantie door de beleggingen bepaald. De hoogte is in eerste instantie afhankelijk van het aantal dienstjaren en het bedrag van het gemiddeld verdiende loon; dus van de middelloon-formule.
- Het ging in het arrest om een DB-regeling. Met de formulering van de Hoge Raad lijkt het echter ook voor CDC-regelingen onhaalbaar om een BTW-vrijstelling te krijgen als ‘gemeenschappelijk beleggingsfonds’. Want ook bij CDC-regelingen wordt de hoogte in eerste instantie bepaald door het middelloonkarakter, en niet door de beleggingsresultaten.
- Meer informatie:
<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2016:2786>

DNB: Vooruitzicht 2017

- DNB heeft in “Vooruitzicht 2017” aangegeven wat pensioenfondsen van DNB kunnen verwachten in 2017 en wat DNB in 2017 van pensioenfondsen verwacht. In 2017 ziet DNB ten aanzien van pensioenfondsen de volgende onderzoeken, risico’s en uitdagingen:
 - **Duidelijke verwachtingen**
correcte en heldere informatievoorziening over bijvoorbeeld een verhoogd risico op korting en de lagere kans op indexatie.
 - **Verandervermogen**
onderzoek naar visie en strategie en het uitvoeren hiervan; beheersing strategische risico’s en onderzoek naar de kwaliteit van strategische besluitvorming.
 - **Houdbare bedrijfsmodellen en beheerste consolidatie**
onderzoek naar de effectiviteit van het door een pensioenfonds gekozen bestuursmodel en naar de kwetsbaarheid van bepaalde pensioenfondsen.
 - **Robuuste pensioenadministraties**
onderzoek bij uitvoeringsorganisaties naar (de beheersing van) de pensioenadministratie, verhoogde IT-risico’s bij complexe en verouderde systemen en ontwikkelen normenkader voor transitie van pensioenadministraties.
 - **Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA)**
bijvoorbeeld corruptie en belangenverstrengeling bij beleggingen.
- Meer informatie:
https://www.dnb.nl/binaries/Toezicht%20Vooruitblik%202017_tcm46-349591.pdf?2016112913

Nieuwe Pensioenfondsenrichtlijn aangenomen

- Op 8 december 2016 heeft de Europese Raad de nieuwe IORP-richtlijn aangenomen. Deze richtlijn moet na publicatie binnen twee jaar in de Nederlandse regelgeving worden geïmplementeerd.

- Er komen aangescherpte EU-regels voor een evenwichtige verdeling van risico's en over de communicatie over risico's (intergenerationele aspecten). Ook moet er duidelijker gecommuniceerd worden over mogelijke kortingen. Tot slot komt er waarschijnlijk een soort Europese haalbaarheidstoets voor het risicobeheersingsbeleid. De algemene opvatting is dat de impact op de Nederlandse pensioenfondsen beperkt zal zijn.
- De tekst van de vernieuwde Richtlijn:
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-35-2016-INIT/en/pdf>

Status Wet verbeterde premieregeling

- Per 1 september 2016 is de Wet verbeterde premieregeling in werking getreden. Daarmee is het mogelijk om bij premie- en kapitaalovereenkomsten na de pensioeningangsdatum door te beleggen. Aangenomen wordt dat daardoor in het algemeen hogere pensioenen worden bereikt. Daartegenover staat dat het pensioen risicovoller wordt.
- In een brief aan de Tweede Kamer presenteert staatssecretaris Klijnsma twee onderzoeksrapporten over doorbeleggen. In het eerste rapport staat dat er geen sprake is van herverdeling als voor de projectierente uitgegaan wordt van de risicovrije rentevoet. In het tweede rapport is onderzocht wat de effecten zijn van een (eenmalige) tussentijdse overstap van een leeftijdsonafhankelijke beleggingsmix naar een life cycle. De staatssecretaris concludeert uit dit rapport dat er geen overgangsrecht nodig is voor een eenmalige overstap van leeftijdsonafhankelijk beleggen naar een life cycle.
- Op dit moment is er een beperkt aantal producten beschikbaar voor doorbeleggen. Naar onze informatie zijn alleen Aegon en Allianz op 1 januari 2017 in staat een aanbod daarvoor te doen. Uit de rekentool van Aegon blijkt dat de aanvangsuitkering bij een variabel pensioen bij Aegon 25% á 30% hoger ligt dan bij een gegarandeerd pensioen. Terwijl Aegon bij een gegarandeerd pensioen op dit moment al een van de hoogste uitkeringen in de markt biedt.
- In verband met het ontbreken van keuzemogelijkheden in producten voor doorbeleggen na pensioeningangsdatum heeft staatssecretaris Klijnsma de Regeling Pensioenknp met een halfjaar verlengd. Bij expirerende pensioenpolissen kan een onderscheid gemaakt worden tussen een tijdelijk pensioen van maximaal twee jaar en een levenslang pensioen. De gedachte hierachter is dat pensioengerechtigden voordat er daadwerkelijk een variabel pensioen met doorbeleggen kan worden aangekocht eerst een tijdelijke, vaste pensioenuitkering aankopen. Dit kan nog tot 1 juli 2017. Een eenmaal ingegaan vast levenslang pensioen kan namelijk niet worden omgezet naar een variabel pensioen.
- Meer informatie:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/12/15/kamerbrief-over-toezeggingen-wet-verbeterde-premieregeling>
<https://www.aegon.nl/particulier/pensioen/bereken-zelf-uw-maandelijks-pensioen>
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/12/15/kamerbrief-over-toezeggingen-wet-verbeterde-premieregeling>
<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/12/02/pensioenknp-half-jaar-langer-mogelijk>

Overig

- Tijdens het wetgevingsoverleg over het Belastingplan 2017 heeft staatssecretaris Wiebes toegezegd, dat de huidige tijdelijke regeling - op basis waarvan binnen zogenoemde combi-regelingen niet twee verschillende franchises gehanteerd hoeven te worden - wordt omgezet in definitieve regelgeving.
- De belastingdienst heeft de nieuwe (voorlopige) bedragen voor de franchise en de maximum salarisingrens voor 2017 gepubliceerd.

Vindplaats:

http://www.belastingdienstpensioensite.nl/VA_16-003_v161209.htm

Pensioenagenda

